

2021-01-29

Till konstitutionsutskottet:

Granskning av justitie- och migrationsminister Morgan Johansson uttalande om antalet frihetsberövade misstänka brottslingar

Läget i Sverige är mycket allvarligt. Vi ser hur kriminella gäng kopplar ett allt fastare grepp om delar av samhället. Skjutningar, sprängningar och våldsbrott är numera en del av vardagen. Både skjutningarna och sprängningarna har också ökat kontinuerligt de senaste åren. Även det dödliga våldet till följd av skjutningar har ökat, gärningsmännen blir allt yngre och vi ser en råare och allt mer våldsamt utveckling.

För att bryta trenden och vända utvecklingen behövs mönsterbrytande åtgärder mot gängkriminaliteten. I en intervju Agenda i SVT den 23 augusti 2020 sade justitie- och migrationsminister Morgan Johansson att ”vi faktiskt burar in fler än vad vi någonsin gjort tidigare”. Enligt min uppfattning försöker Morgan Johansson med detta uttalande framställa det som att man nu framgångsrikt lyckas lagföra och inkapacitera fler brottslingar än någonsin. De kan också anmärkas att ministern vid ett tidigare tillfälle, i en debatt med Ulf Kristersson i Malmö i juni 2019 med anledning av gängkriminaliteten, gjort motsvarande uttalande.

Påståendet saknar stöd i Kriminalvårdens egna data. I rapporten *KOS 2019 – Kriminalvård och statistik* återfinns på sidan 45 en tabell över platser och beläggning i genomsnitt på anstalt för åren 1989–2019. Enligt Kriminalvårdens statistik framgår att medelbeläggningen i anstalt år 2019 var 4 383 klienter. Från tabellen går vidare att utläsa att medelbeläggningen var som högst åren 2005 och 2006, med ett genomsnitt på strax över 4 800 klienter och så sent som 2011 var medelbeläggningen högre än idag då genomsnittet låg på 4 503 klienter. Faktum är att det mellan åren 2005–2012 var en högre medelbeläggning i anstalt än 2019. Dessa siffror ger därmed en annan bild än den justitieministern försöker framhålla.

Enligt en artikel i Kvartal från den 1 september 2020 menar dessutom Kriminalvården att medelbeläggning är ett trubbigt mått för att mäta antalet intagna då det finns stora variationer i beläggningen mellan år och säsonger. Enligt Kriminalvårdens statistikenhet, som samma artikel hänvisar till, är det antalet nyintagna som är det mått som bäst mäter beläggningen i våra fängelser. Nyintagna är ett mått som visar antalet klienter som börjat verkställa ett fängelsestraff på anstalt. I måttet ingår även de klienter som påbörjat sitt fängelsestraff i häkte i väntan på placering på anstalt. Under 2019 blev 9 172 klienter nyintagna på anstalt, en siffra som var högre så sent som 2012 då antalet nyintagna låg på 9 500. Inte heller detta mått stödjer alltså justitie- och migrationsministerns påstående. År 1988 började för övrigt inte färre än 16 098 personer avtjäna fängelsestraff i anstalt.

Påståendet från justitieministern tar sikte på ”inburade” personer. Detta bör som utgångspunkt rimligen tolkas som antalet personer som är intagna på anstalt. Att sitta häktad innebär inte att man dömts för ett brott. Den häktade är enbart misstänkt för ett brott och betraktas som oskyldig fram till fällande dom. Av artikeln i Kvartal framgår dock att justitiedepartementet, när den fått frågan om underlag för justitie- och migrationsministerns uttalande, hänvisat till en jämförelse av medelbeläggningen på såväl anstalt som i häkte under åren 2004, 2019 och första halvåret 2020 (och endast dessa år). Enligt min uppfattning finns det, oavsett vad statistiken faktiskt visar, inte fog för att formulera slutsatsen av en snäv sådan jämförelse som att fler frihetsberövas än ”någonsin”.

Dessutom visar Kriminalvårdens statistik att påståendet inte stämmer, även om man som justitie- och migrationsministern väljer att utgå från den sammantagna medelbeläggningen i häkte och anstalt. 2019 var medelbeläggningen i häkte 2 059 och medelbeläggningen i anstalt, som framgår ovan, 4 383, vilket sammantaget ger 6 442 ”inburade”. Denna siffra var högre exempelvis 2006, då medelbeläggningen i häkte var 1 831 och medelbeläggningen på anstalt var 4 829, dvs. totalt 6 660 ”inburade”.

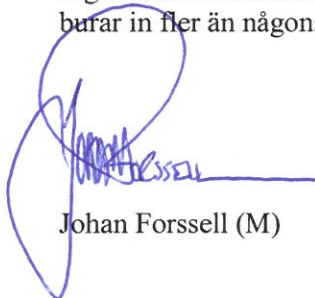
Konstitutionsutskottet konstaterade i sin granskning våren 2012 att objektivitetsprincipen i 1 kap. 9 § RF bl.a. får anses innebära att information som utgår från det allmänna ska vara korrekt, vederhäftig och väl kontrollerad. Om informationen skulle visa sig innehålla uppgifter av oriktigt eller inaktuellt slag måste enligt utskottet åtgärder vidtas som korrigerar detta. Som framgår ovan är de uppgifter som lämnats av Morgan Johansson inte korrekta. Någon åtgärd har inte heller vidtagits för att korrigera de felaktiga uppgifterna.

Så sent som 2018 kritiserades justitie- och migrationsministern av konstitutionsutskottet för att ha givit en missvisande bild av just statistik. Utskottet konstaterade då att det av utredningen i ärendet framgick att statsrådet i ett uttalande om arbetslösheten bland utrikes födda redovisade statistik som inte mer än i möjligen begränsad utsträckning inkluderade den grupp uttalandet avsåg. Uttalandet gav därmed en missvisande bild. KU framhöll att justitie- och migrationsministern ansvarar för sina uttalanden och därmed även för att de uppgifter som han lämnar är korrekta.

Det förtjänar också att framhållas att justitie- och migrationsministerns uttalande i Agenda inte var en engångsföreteelse utan var en upprepning av vad han tidigare sagt vid i vart fall ett tillfälle.

Man ska kunna lita på att uppgifter som kommer från regeringsrepresentanter är korrekta. Regeringens uppgift är inte att skönmåla verkligheten för att ge sken av uppnådda politiska resultat. I grunden handlar det om att man ska kunna kräva av regeringsföreträdare håller sig till sanningen och att uppgifter som de förmedlar är riktiga. Att trixa med siffror kommer varken lösa den grova gängbrottsligheten eller öka tryggheten för människor i Sverige.

Jag hemställer därför att konstitutionsutskottet granskar justitieministerns påstående om att ”vi (...) burar in fler än någonsin”.

Johan Forssell (M)